

УДК 332.024

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/1-86-5>

Нестеренко С. С.

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

РОЛЬ ДІАГНОСТИКИ В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ І НАРОЩУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ

Визначено, що стратегічне планування соціально-економічного розвитку регіону являє собою здійснюваний на систематичній основі постійний процес із метою адаптації території до постійно мінливих ринкових умов, який стає домінуючою функцією управління соціальним і економічним розвитком регіону. Доведено, що стратегічна діагностика допомагає оцінити ефективність стратегії регіону, зрозуміти його стратегічну позицію в кожному з напрямів діяльності, оцінити сильні і слабкі сигнали, що надходять із внутрішнього і зовнішнього середовища. Виявлено, що у чистому вигляді базові стратегії не розробляються і не реалізуються. На їхній базі в регіонах розробляються і реалізуються, як правило, стратегії, орієнтовані на внутрішнє середовище. Розроблено модель компонентного аналізу соціально-економічного і конкурентного стану регіону.

Ключові слова: регіон, регіональне стратегічне планування, стратегічна позиція, компонентний аналіз, регіональна діагностика, конкурентні переваги, соціально-економічна інфраструктура.

Постановка проблеми. Сучасні моделі стратегічного планування соціально-економічного розвитку регіону – це здійснюваний на системній основі постійний процес розроблення і підтримки стратегічного розвитку між цілями і можливостями регіону, необхідний для адаптації соціально-економічного розвитку території до постійно мінливих ринкових умов. Стратегічний план концентрується на перспективах регіону й у кожній сфері має виявляти головні, ключові чинники. Він не скасовує і не підміняє інші види планів, не є комплексним планом, а визначає розвиток лише в найбільш важливих, пріоритетних для регіону галузях. Зміст стратегічних планів окремих регіонів не може бути симетричним, оскільки, як показує практика, регіони відрізняються один від одного за багатьма характеристиками: рівнем економічної активності; географічними характеристиками і природними ресурсами; економічними умовами, характеристиками і результатами діяльності агентів економічної активності; соціальною організацією життєдіяльності населення; політичними умовами й ефективністю діяльності органів місцевої влади. Отже, у технології стратегічного планування соціально-економічного розвитку регіону винятково значення має саме діагностика.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові і практичні засади стратегічного планування на регіональному рівні представлено в роботах низки дослідників: О. Андрейченко, В. Варцаби, О. Ватченко, Н. Єфремової, Т. Ігнатової, Г. Кіш, К. Пажака, М. Пашкевич, А. Сухорукова, Ю. Харазішвілі О. Чічань. Але аналіз літературних джерел показує, що термін «регіональна діагностика» використовується переважно вченими-регіоналістами, іноді застосовується політиками, але фактично відсутня як окремий інструмент дослідження і планування на регіональному рівні. Із нашої точки зору, найбільш повний зміст поняття «регіональна діагностика» має визначення, представлене в [1, с. 48], який розглядає її як сукупність інформаційно-аналітичних технологій, що дають змогу описати регіональні ситуації і проблеми, дати їм кількісну й якісну оцінку, встановити внутрішні і зовнішні причини таких станів.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Ми можемо констатувати, що основною метою діагностики територіальних ситуа-

цій є визначення ключових проблем, виявлення передумов соціально-економічного розвитку, обґрунтування пріоритетних напрямів розвитку. Із цього випливає, що в процедурі регіональної діагностики принципове значення набувають два її аспекти: по-перше, формування масиву інформації, необхідної і достатньої (за обсягом, складом і достовірністю) для системного й адекватного уявлення про тенденції соціально-економічного розвитку регіону; по-друге, інтерпретація інформації виходячи з потреб стратегічного планування.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розроблення теоретико-методологічних засад використання діагностики в системі регіонального стратегічного планування і будівництва для формування регіональних конкурентних переваг.

Виклад основного матеріалу. У стратегічному плануванні орієнтири розвитку значною мірою залежать від результатів взаємодії безлічі діючих на території суб'єктів, що мають власні інтереси, беруть безпосередню участь у плануванні і мають можливість контролювати плановану реальність. Основний упор у стратегічному плануванні робиться на громадські відносини (партнерські взаємодії різних суб'єктів територіального розвитку) і логіці реалізації планів. У методології стратегічного планування конфліктні і консенсусні ситуації трактуються як головні відповідні фактори. Вихідним кроком тут служить ситуаційний діагноз інтересів, стану і тенденцій поведінки діючих суб'єктів територіального розвитку.

Основа діагностики – комплексна оцінка, в якій ураховується низка компонентів рівня соціально-економічного розвитку регіонів, кожному з яких відповідає певний набір базових індикаторів. Також кожному компоненту відповідає свій оцінний індикатор або низка індикаторів. Відповідно до цього підходу, враховуються такі компоненти регіонального рівня [2, с. 75–76]:

- порівняльні масштаби поточної господарської діяльності;
- накопичений економічний потенціал;
- інфраструктурне освоєння території;
- загальний рівень життя населення;
- розвиток і стан ринку праці;
- розвиток регіонального споживчого ринку, розвиток ринку інвестицій;
- загальний рівень розвитку галузей соціальної інфраструктури;

- бюджетно-фінансова забезпеченість території;
- порівняльні масштаби міжнародного економічного співробітництва та інтенсивність зовнішньоекономічних зв'язків;
- розвиток малого підприємництва; соціальна стабільність.

Цей перелік включається в комплексну оцінку через відповідний набір базових оціночних індикаторів (середньодушовий ВРП; інвестиції в основний капітал, обсяг зовнішньоторговельного обороту і фінансова забезпеченість регіону; питома вага зайнятих на малих підприємствах; рівень зареєстрованого безробіття та ін.). Низка авторів [3; 4] вважає, що застосування даної методики «забезпечує досягнення регулятивних цілей органів влади і управління». Однак зауважимо, що використання у формалізованій оцінці стандартного набору індикаторів дає змогу встановити лише усереднений потенціал соціально-економічного розвитку регіонів без урахування специфічних особливостей кожного з них. Таким чином, ми бачимо, що залежно від цілей проведеної роботи в різних регіональних системах використовуються різні індикатори і різні методичні підходи до оцінки рівня соціально-економічного розвитку, тобто уніфікованої методики муніципальної діагностики, по суті, не існує.

Серед інших напрямів регіональної діагностики слід виділити оцінку «інвестиційної привабливості» регіонів, завдання якої полягає у формуванні координатної сітки «потенціал – ризик», де для кожного регіону оцінюються і ідентифікуються порівняльні рівні його інвестиційного потенціалу (високий, середній і низький) та інвестиційного ризику (мінімальний, середній, високий і екстремальний). Для більш повної картини результатів діагностики приводяться як додаткова інформація таблиці, графіки та карти, що показують розподіл, динаміку, групування регіонів і їх географію окремо за показниками потенціалу та ризику, а також за їхніми складниками.

Ілюстрацією до списків регіонів за кожним видом потенціалу і ризику служать переліки найкращих та найгірших регіонів за окремими індикативними показниками, використаними під час розрахунку рейтингів. У цій методиці регіональної діагностики слід зазначити орієнтованість на використання різноманітної інформації економічного, соціального, політичного та правового характеру. Окрім того, уявляється показовою графічна версія викладу результатів діагностики на основі визначення місця кожного регіону в системі національної економіки України координатами інвестиційного ризику та інвестиційного потенціалу. Ця діагностика так само в принципі придатна для використання на внутрішньорегіональному рівні [5, с. 20–21].

Підкреслимо, що результати регіональної діагностики цікавлять не тільки територіальні утворення, а й великий бізнес, який передбачає розвивати свою діяльність у регіоні. Це стосується і системних банків України, що мають розвинену філіальну мережу прагнуть розширювати ареал своєї діяльності, створювати нові територіально відокремлені підрозділи. Таким банкам необхідні об'єктивні діагностичні висновки про ступінь привабливості (у тому числі інвестиційної) того чи іншого регіону.

Відносно новим, але інтенсивно освоєваним напрямом діагностики стає оцінка регіональних ситуацій і проблем із гуманітарних позицій: економічні параметри розглядаються лише

як умови для досягнення головної мети територіального розвитку, яка визначається в категоріях соціального благополуччя населення, рівня й якості його життя. Цей напрям діагностики спочатку слугував цілям міжнародних зіставлень (наприклад, під час проведення розрахунків індексу соціального розвитку в країнах – членах ООН, які здійснюються за єдиною методикою агрегування декількох десятків параметрів), проте в останні роки воно успішно реалізується і на внутрішньодержавному, регіональному рівні [6, с. 98].

Головним результатом діагностики соціально-економічного розвитку регіону є, як ми вже відзначали, підготовка інформації для подальшого її використання в процесі стратегічного планування і розроблення конкретних стратегій соціально-економічного розвитку регіону. Стратегічна діагностика допомагає оцінити ефективність стратегії регіону, зрозуміти його стратегічну позицію в кожному з напрямів діяльності, оцінити сильні і слабкі сигнали, що надходять із внутрішнього і зовнішнього середовища. Інформація, отримана в ході такої діагностики, виявляється вирішальною в процесі формування стратегії регіону.

Аналіз вітчизняної та зарубіжної практики стратегічного планування показує, що єдиної для всіх регіонів стратегії не існує. Її вибір залежить від результатів стратегічної діагностики. Однак існують деякі узагальнені стратегії, які прийнятні називати базовими. Ці стратегії відображають чотири різних підходи до росту досліджуваного об'єкта і пов'язані зі зміною стану одного або декількох елементів: продукту, ринку, галузі, положення досліджуваного об'єкта всередині галузі, технології. Кожен із даних п'яти елементів може знаходитися в одному з двох станів: поточному або новому. Першу групу базових стратегій становлять стратегії концентрованого зростання. Це ті стратегії, які пов'язані зі зміною продукту і (або) ринку і не зачіпають три інших елементи. У разі проходження цим стратегій регіон намагається поліпшити свій продукт або почати виробляти новий, не змінюючи при цьому галузевої структури. Що стосується ринку, то регіон веде пошук можливостей поліпшення свого становища на існуючому ринку або ж переходу на новий ринок.

Другу групу еталонних стратегій становлять такі стратегії, які передбачають розширення регіону шляхом додавання нових сфер (структур). Ці стратегії називаються стратегіями інтегрованого зростання. Зазвичай регіон може вдаватися до здійснення таких стратегій, якщо він знаходиться в сильному положенні, не може здійснювати стратегії концентрованого зростання і водночас інтегрований ріст не суперечить його довгостроковим цілям.

Третьою групою базових стратегій розвитку бізнесу є стратегії диверсифікованого зростання. Ці стратегії реалізуються в тому разі, якщо регіони далі не можуть розвиватися на даному ринку з даним продуктом у рамках даної галузі.

Четвертим типом базових стратегій розвитку бізнесу є стратегії скорочення. Ці стратегії реалізуються тоді, коли регіон потребує перегрупування сил після тривалого періоду зростання або у зв'язку з необхідністю підвищення ефективності, коли спостерігаються спади і кардинальні зміни в економіці, такі як, наприклад, структурна перебудова тощо. У цьому разі регіони вдаються до використання стратегій цілеспрямованого і спла-

нованого скорочення. Реалізація цих стратегій найчастіше проходить не безболісно для регіону. Однак необхідно чітко усвідомлювати, що це такі ж стратегії розвитку регіону, як і розглянуті стратегії зростання, і за певних обставин їх неможливо уникнути. Більше того, за певних обставин це єдино можливі стратегії відновлення розвитку бізнесу в регіоні, оскільки здебільшого оновлення і загальне прискорення – взаємовиключні процеси розвитку [6; 7, с. 44–45].

У чистому вигляді базові стратегії не розробляються і не реалізуються. На їхній базі в регіонах розробляються і реалізуються, як правило, стратегії, орієнтовані на внутрішнє середовище. Найбільш поширеними із цього погляду є наступні стратегії.

Товарна стратегія – полягає в обґрунтуванні умов формування потенційних ринків товарів і послуг, що відповідають потребам населення регіону. У процесі розроблення цієї стратегії визначаються методи пошуку найбільш бажаних для регіону напрямів і сфер діяльності, які забезпечили б потреби населення в товарах і послугах, а також потреби регіональних підприємств.

Стратегія формування та регулювання ринку виробничо-фінансових і трудових ресурсів – являє собою набір принципів положень, що дають змогу обґрунтовано визначати потреби в ресурсах і на цій основі вибирати найбільш бажаних поставальників виробничих ресурсів, форми й умови кредитування підприємств.

Стратегія взаємодії з фінансовим регіональним ринком – це стратегія вироблення методів і правил мобілізації додаткових фінансових ресурсів, що спрямовуються як в інвестиції, так і для вирішення поточних фінансових завдань.

Стратегія стимулювання трудових ресурсів – полягає у формуванні «мотиваційного поля», яке стимулювало б трудові колективи до підвищення продуктивності праці, високоякісного і своєчасного задоволення потреб регіонального ринку праці.

Стратегія зниження виробничих і транзакційних витрат – формує лінію поведінки регіону, що забезпечує його конкурентні переваги за рахунок зниження витрат, зокрема полягає в обґрунтуванні такого регламенту процесу підготовки та здійснення різних ринкових транзакцій (угод, контрактів, договорів та ін.), який дав би змогу уникати, наприклад, необґрунтованих витрат на збір і обробку ненадійної, недостовірної інформації.

Стратегія зовнішньоекономічної діяльності – визначає принципи та умови здійснення експортно-імпорتنих операцій з урахуванням чинного законодавства.

Стратегія інноваційної діяльності полягає в обґрунтуванні вибору напрямів підтримки матеріально-технічної бази та товарно-матеріальних запасів на рівні, що забезпечує постійний попит на товари і послуги. Ця стратегія безпосередньо пов'язана з інноваційною діяльністю регіону, формуванням його інвестиційного портфеля. Стратегія запобігання неспроможності (банкрутству) підприємств регіону, головним завданням якої є раннє виявлення можливих кризових ситуацій за допомогою так званих «слабких сигналів» і вироблення заходів, спрямованих на протидію негативним явищам [8].

Таким чином, економічна стратегія – це сукупність приватних взаємопов'язаних і взаємозумовлених складових елементів, об'єднаних єдиною метою – створенням і підтримкою високого рівня життя населення регіону. Інакше кажучи,

економічна стратегія – це стратегія забезпечення конкурентної переваги регіону. Як і будь-яка система, економічна стратегія схильна до впливу закономірностей цілісності, інтегрованості, комунікативності. Це означає, що найбільший ефект досягається в тому разі, якщо всі складники економічної стратегії реалізуються за координації з єдиного центру; рішення, що приймаються в рамках кожного зі складників, повинні бути узяті за часом і ресурсами і не суперечити один одному.

За заданого рівня стратегічних ресурсів стратегія має певні граничні можливості досягнення економічної стратегії. Загальну стратегію соціально-економічного розвитку регіону можна розглядати також як сукупність основних стратегій соціально-економічного розвитку регіону. Економічна стратегія регіону не може ігнорувати макроекономічну ситуацію в країні й за її межами і виробляти правила та прийоми функціонування економіки регіону поза зв'язком із зовнішнім середовищем. Однак сигнали зовнішнього середовища про настання кризи можуть бути слабкими і неточними. Своєчасно відреагувати на них допомагають спеціальні методи діагностики. Так, необхідність діагностики по слабких сигналах виникає у ситуації, коли рівень нестабільності в регіоні надзвичайно високий. Рівень нестабільності, як правило, оцінюють у балах за шкалою, наведеною на рис. 1.

Оцінка в 4 бали відповідає найбільш високому рівню нестабільності. В умовах нестабільності обсяг інформації про загрозу, що виникає, формується постійно: спочатку виникають перші ознаки негативних змін у зовнішньому середовищі, потім уточнюється можливе джерело цих змін, і сама загроза потім конкретизується.

Після цього стає можливим визначити заходи протидії загрози, що виникла, хоча інформації не цілком достатньо для оцінки та аналізу наслідків. Оцінка й аналіз можуть бути виконані лише тоді, коли дії щодо запобігання впливу загрози чітко визначено. У цілому можна виділити п'ять рівнів поінформованості:

I. Є впевненість, що у зовнішньому середовищі відбуваються зміни, однак характер цих змін чітко не визначений.

II. Джерела змін зовнішнього середовища і спрямованість їхнього впливу стають більш чіткими.

III. Масштаби, сфера і характер змін приймають конкретні риси.

IV. Орієнтовно намічаються шляхи вирішення проблеми, хоча результати прийняття того чи іншого рішення ще не чіткі.

V. Результати прийнятих рішень щодо усунення небезпеки можна передбачити, вони стають певними і конкретними.

Таким чином, для того щоб своєчасно реагувати на сигнали, що надходять як ззовні, так і з внутрішнього середовища, має бути організоване спостереження за великою кількістю параметрів, що характеризують умови життєдіяльності регіону.

Це складно, але складність проблеми не може бути виправданням для відмови від її рішення. Найбільш доцільним напрямом для організації контролю над параметрами зовнішнього і внутрішнього середовища є організація моніторингу – безперервного систематичного спостереження, збору й аналізу інформації, що надходить. Моніторинг «відловлює» сильні і слабкі сигнали, що надходять з внутрішнього і зовнішнього середовища [9, с. 201–203].

Характеристики	Стадії			
	Стабільність. Реакція на проблеми	Передбачення	Дослідження	Творчість
Звичність подій	Звичайні	У межах екстраполяції досвіду	Несподівані, але такі, що мають аналоги в минулому	Несподівані і абсолютно нові
Темп зміни	Повільніше, ніж реакція регіону	Порівнюються з реакцією регіону	Порівнюються з реакцією регіону	Швидше, ніж реакція регіону
Передбачуваність майбутнього	За аналогією з минулими подіями	Шляхом екстраполяції	Передбачувані Серйозні проблеми і нові можливості	Часткова передбачуваність за слабкими сигналами

Рис. 1. Рівні нестабільності економічного середовища регіону

Джерело: розроблено автором

Існує два варіанти відповіді на зовнішні обставини:

1) реакція на основі регулярно здійснюваного планування;

2) оперативна реакція на надзвичайну ситуацію, коли встановлений порядок дії скасовується і для прийняття швидких заходів у відповідь створюються «цільові команди».

Вибір методу реакції залежить від швидкості розвитку конкретної ситуації і наявної інформації – рівня «обізнаності» регіону. Так, за високого рівня нестабільності, коли внутрішня і зовнішня ситуація змінюється досить швидко, темп змін, що відбуваються, набагато вище, ніж реакція на ці зміни. Тому з'являється необхідність готувати рішення під час надходження із зовнішнього середовища слабких сигналів (табл. 1).

Виділена частина таблиці показує, що у міру збільшення надходження інформації про сигнали можна прийняти різні за своєю активністю контрзаходи. Цей підхід відповідає завданням управління за слабких сигналів, оскільки отримана інформація була правильно класифікована і зроблено розрахунки можливого впливу загрози та часу настання небезпеки. Перевага попереджувальної реакції полягає у тому, що вона дає змогу прийняти своєчасні кроки для ліквідації загрози виникнення кризових явищ. Таким чином, резу-

муючи викладене, місце регіональної діагностики в системі стратегічного планування можна представити у вигляді схеми (рис. 2).

Тобто результати діагностики є основою формування майбутнього «образу» регіону й обґрунтування стратегічних напрямів його соціально-економічного розвитку. Як «образ майбутнього» може використовуватися модель «еталонного регіону», що має найкращі з фактичних значень приватних показників соціально-економічного розвитку. Динаміка змін у розвитку досліджуваного регіону порівняно з «еталоном» характеризуватиме ефективність регіонального управління за певний період. Подібний підхід може використовуватися також і для діагностики соціально-економічного розвитку територіальних громад у складі того чи іншого регіону.

Висновки і пропозиції. Дослідження показали, що соціально-економічні процеси в регіоні розвиваються під впливом одночасно діючих, але різноспрямованих зовнішніх і внутрішніх чинників. В умовах зростаючої нестабільності зовнішнього середовища вплив зовнішніх чинників стає переважаючим по відношенню до внутрішніх чинників. У системі стратегічного планування визначення критеріїв регіонального розвитку є результатом взаємодії суб'єктів економіки регіону. Визначено, що ефективним механізмом узго-

Таблиця 1

Порядок поведінки регіону за слабких сигналів про виникнення соціально-економічних проблем

Сила сигналів від зовнішнього середовища	Характер заходів за наростанням їхнього впливу					
	Спостереження за зовнішньою обстановкою	Визначення відносної сили сигналу	Зниження зовнішньої стратегічної уразливості	Підвищення гнучкості усередині регіону	Здійснення попередніх заходів	Практичні заходи
Небезпека або нова можливість усвідомлення						
Джерела Небезпеки або нової можливості стають ясні						
Масштаб небезпеки приймає конкретні контури			Сфера заходів, що приймаються, залежно від характеру сигналів			
Шляхи вирішення проблеми визначаються						
Результати намічених контрзаходів передбачувані						

Джерело: розроблено автором

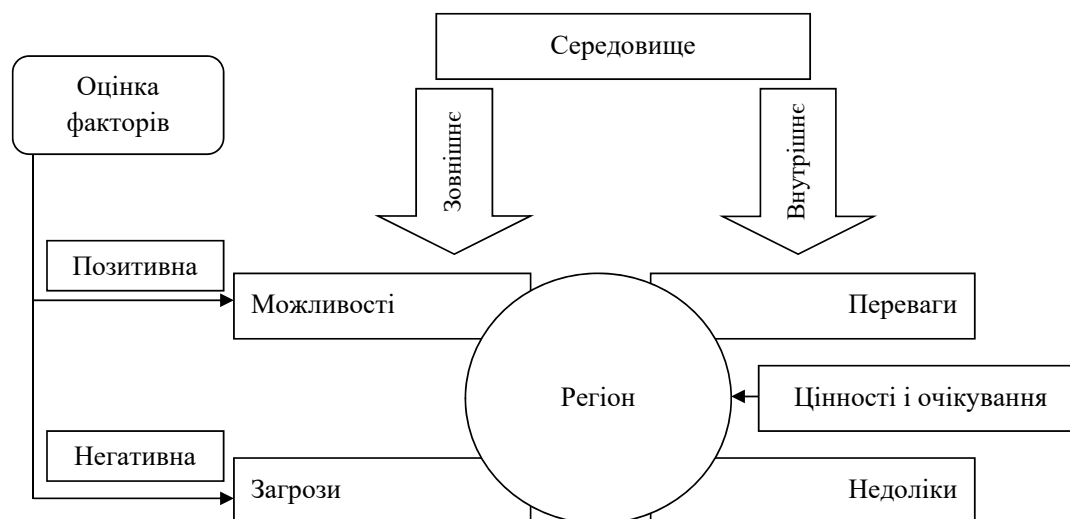

Рис. 2. Модель компонентного аналізу соціально-економічного і конкурентного стану регіону

Джерело: сформовано автором

дження економічних інтересів учасників соціально-економічних процесів є матрична модель позиціонування зони інтересів і відповідальності регіональних органів управління, бізнесу і населення.

Доведено, що результати стратегічної діагностики є основою для прийняття стратегічних заходів органами управління регіоном. Визначено, що

сформована динаміка змін у розвитку досліджуваного регіону порівняно з «еталоном» характеризуватиме ефективність регіонального управління за певний період. Розроблено методичний підхід до проведення діагностики соціально-економічного розвитку, який може використовуватися також і для окремих територій у складі того чи іншого регіону України.

Список використаних джерел:

1. Варцаба В.І. Управління регіональним розвитком: теорія і практика гармонізації цілей та інтересів влади, науки, бізнесу : монографія. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2015. 486 с.
2. Кіш Г.В. Стратегічне планування як інструмент управління національною економікою. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2015. Вип. 1(45). Т. 3. С. 73–77.
3. Raising the level of financial security of the enterprise based on the basic risks differentiation / K. Pajak et al. *Journal of Security and Sustainability Issues*. 2020. № 10(1). P. 115–130. DOI: [https://doi.org/10.9770/jssi.2020.10.1\(9\)](https://doi.org/10.9770/jssi.2020.10.1(9)).
4. Ігнатова Т. Інституціональне середовище розвитку конкурентоспроможності регіональної економіки. URL: <http://econom.nsc.ru/conf08/info/Doclad/Ignat2.doc>.
5. Ватченко О.Б., Андрейченко О.А. Стратегічне планування розвитку регіонів України. *Економічний простір*. 2016. № 113. С. 15–26.
6. Пашкевич М.С. Наукові засади регулювання регіональної економіки : монографія. Дніпропетровськ : Нац. гірн. ун-т, 2012. 790 с.
7. Єфремова Н.Ф., Чічкань О.І., Рєнко В.І. Державна регіональна політика та її роль у забезпеченні сталого економічного розвитку регіонів. *Економіка та держава*. 2016. № 3. С. 42–45.
8. Македон В.В. Теоретико-методичні засади впровадження процесів стратегічного управління в середовищі суб'єктів фінансового сектору національної економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 13. Ч. 1. С. 52–57.
9. Сухоруков А.І., Харазішвілі Ю.М. Формування регіональної економічної політики. Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України : монографія. Київ : НІСД, 2012. 368 с.

References:

1. Varcaba V.I. (2015) *Upravlinnja regional'nyh rozvytkom: teorija i praktyka garmonizacii cilej ta interesiv vlady, nauky, biznesu* [Management of regional development: theory and practice of harmonization of goals and interests of government, science, business]. Ivano-Frankivsk: IFNTUNG. (in Ukrainian)
2. Kish G.V. (2015) *Strategichne planuvannja jak instrument upravlinnja nacional'noi ekonomiky* [Strategic planning as a tool for managing the national economy]. *Naukovyj visnyk Uzhghorodskohoho universytetu*, vol. 3, no. 1(45), pp. 73–77.
3. Pajak K., Omelyanenko V., Makedon V., Shevchenko V., Ovcharenko I. (2020) Raising the level of financial security of the enterprise based on the basic risks differentiation. *Journal of Security and Sustainability Issues*, no. 10(1), pp. 115–130. DOI: [https://doi.org/10.9770/jssi.2020.10.1\(9\)](https://doi.org/10.9770/jssi.2020.10.1(9)).
4. Ignatova T. (2018) *Instytucional'ne seredovyshhe rozvytku konkurentospromozhnosti regional'noyi ekonomiky* [Institutional environment for development of competitiveness of regional economy]. Available at: <http://econom.nsc.ru/conf08/info/Doclad/Ignat2.doc>.
5. Vatchenko O.B., Andrejchenko O.A. (2016) *Strategichne planuvannja rozvytku regioniv* [Ukraine's Strategic planning of development of regions of Ukraine]. *Economic space*, no. 113, pp. 15–26.
6. Pashkevych M.S. (2012) *Naukovi zasady reguluvannja regional'noyi ekonomiky* [Scientific principles of regulation of regional economy]. Dnepropetrovsk: Nacional'nyj ghirnychyj universytet. (in Ukrainian)
7. Efreмова N.F., Chichkan O.I., Roenko V.I. (2016) *Derzhavna regional'na polityka ta yiyi rol' u zabezpechenni stalogo ekonomichnogo rozvytku regioniv* [State regional policy and its role in ensuring sustainable economic development of regions]. *Economy and State*, no. 3, pp. 42–45.

8. Makedon V.V. (2017) Teoretyko-metodychni zasady vprovadzhennya protsesiv stratehichnoho upravlinnya v seredovyshchi subyektiv finansovoho sektora natsionalnoyi ekonomiky [Theoretical and methodological principles of implementation of strategic management processes among the financial sector of the national economy]. "Black Sea Economic Studies" Scientific Journal, Issue 13, part 1, pp. 52–57.
9. Suhorukov A.I., Kharazishvili Yu.M. (2012) Modelyuvannya ta prognozuvannya socialno-ekonomichnogo rozvytku regioniv Ukrainy [Formation of regional economic policy. Modeling and forecasting of socio-economic development of the regions of Ukraine]. Kyiv: NISD. (in Ukrainian)

Нестеренко С. С.

Открытый международный университет развития человека «Украина»

РОЛЬ ДИАГНОСТИКИ В СИСТЕМЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ПЛАНИРОВАНИЯ И НАРАЩИВАНИЯ РЕГИОНАЛЬНЫХ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ

Резюме

Определено, что стратегическое планирование социально-экономического развития региона представляет собой осуществляемый на систематической основе постоянный процесс с целью адаптации территории к постоянно меняющимся рыночным условиям, становится доминирующей функцией управления социальным и экономическим развитием региона. Доказано, что стратегическая диагностика помогает оценить эффективность стратегии региона, понять его стратегическую позицию в каждом из направлений деятельности, оценить сильные и слабые сигналы, поступающие с внутренней и внешней среды. Обнаружено, что в чистом виде базовые стратегии не разрабатываются и не реализуются. На их базе в регионах разрабатываются и реализуются, как правило, стратегии, ориентированные на внутреннюю среду. Разработана модель компонентного анализа социально-экономического и конкурентного состояния региона. **Ключевые слова:** регион, региональное стратегическое планирование, стратегическая позиция, компонентный анализ, региональная диагностика, конкурентные преимущества, социально-экономическая инфраструктура.

Nesterenko Svetlana

Open International University of Human Development «Ukraine»

THE ROLE OF DIAGNOSTICS IN THE STRATEGIC PLANNING SYSTEM AND INCREASING REGIONAL COMPETITIVE ADVANTAGES

Summary

It was determined that the strategic planning of the socio-economic development of the region is a systematic ongoing process in order to adapt the territory to constantly changing market conditions, becoming the dominant function of managing the social and economic development of the region. It has been proven that strategic diagnostics helps to assess the effectiveness of a region's strategy, to understand its strategic position in each of the areas of activity, to assess strong and weak signals from the internal and external environment. It was found that in its pure form, basic strategies are not developed or implemented. On their basis, in the regions, as a rule, strategies focused on the internal environment are developed and implemented. A model of component analysis of the socio-economic and competitive state of the region has been developed. Studies have shown that socio-economic processes in the region are developing under the influence of simultaneously acting, but divergent external and internal factors. In conditions of increasing instability of the external environment, the influence of external factors becomes predominant in relation to internal factors. In the system of strategic planning, the definition of criteria for regional development is the result of the interaction of economic entities in the region. It is determined that an effective mechanism for coordinating the economic interests of participants in socio-economic processes is a matrix model of positioning the area of interest and responsibility of regional governments, businesses and the public. It is proved that the results of strategic diagnostics are the basis for the adoption of strategic measures by the regional authorities. It was determined that the formed dynamics of changes in the development of the studied region in comparison with the "standard" will characterize the effectiveness of regional governance over a period of time. A methodical approach to the diagnosis of socio-economic development has been developed, which can also be used for individual territories within a particular region of Ukraine.

Keywords: region, regional strategic planning, strategic position, component analysis, regional diagnostics, competitive advantages, socio-economic infrastructure.